№ 166 აგვისტო 3, პარასკევი 1890 აგვისტო 3, პარასკევი № 166

გაზეთი ღირს

თოვე	მან.	კ.	თოვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	9	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ივერია

გაზეთის დასაგვეთად და ყერძო განცხადებანი დასაბეჭდად უნდა მიგზავნოთ: თვითონ რედაქციას კუკიაში, ავგზალის ქუჩა, ⅠⅠ, გარანტიანის ქალაქის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკის სახლებში. ფერადი თვრის გამავრცელებელ საზოგადოების განცხადებანი: სათავად-აზნაურო ბანკის სახლში ბესარიონის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1890 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1890

გაზეთი „ივერია“ პირველის აგვისტოდგან წლის დამლევამდე ღირს 5 მან. და 50 კაპ.

Отъ конторы редакціи

Всѣ объявленія, происходящія извнѣ Кавказской Области, принимаются исключительно въ центральной конторѣ объявленій бывш. Л. Метцль, въ Москвѣ, на Мясницкой, домъ Спиридонова.

ახალი ამბავი

*** ქუთაისი: როგორც მოგეხსენებათ, 30 ამ თვისას, ორმოც-დაათი წელიწადი შესრულდა მას აქეთ, რაც პატივცემულმა პროფესორმა დავით იესეს ძემ ჩუბინაშვილმა, ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზდამ, პირველად ფეხი შესდგა სამეცნიერო და სამწერლო სარბიელზე და იმ დღიდგან მოკიდებული და უცხოომლად მოღვაწეობს სამშობლო სიტყვიერების წარსამატებლად და სასიქადულოდ. ეს დღე დიაღაც საყურადღებო, საგულისხმო უნდა იყოს ქართველთათვის, და ამიტომაც ქუთათურებმაც გადავიხადეთ ნადიმი მოხუცის მეცნიერის ორმოც-და-ათის წლის მოღვაწეობის დღეობა, ნადიმი გამართული იყო ეგრედ წოდებულის სამეფო დარბაზის ნაეზარში, რიონის ნაპირას, ფიცრულს ფანჩატურში, რომლის თავში გამოფენილი იყო დ. ჩუბინაშვილის სურათი და ყველა მისი ნაწერი. ნადიმზე ყველა წოდების წარმომადგენელნი დაესწრნენ, ორ-ასამდე კაცი მოგროვდა, და აქაურს პაპანა სიცხეს რომ დიდ-ძალი ხალხი არ განეძევა ქალაქიდგან სოფლად, იმედია, ორი და სამი ამდენი ხალხი დაესწრებოდა პატივ-ცემულის დ. ჩუბინაშვილის პატივ-საცემად გამართულ ნადიმს. სადილის დროს საზოგადოებამ მილოცვის დეპეშა გაუგზავნა დავით იესეს ძეს ჩუბინაშვილს; ეს ამბავი დეპეშითვე აცნობა იმერეთის თავად-აზნაურობის წინამძღოლს თავ. ს. გ. წერეთელს და ქალაქის თავს ბ ნ ლ. ნ. ახათიანს, რომლებიც ამ ჟამად ქუთაისში არ იმყოფებიან, და ი. ჭავჭავაძეს, აკაკი წერეთელს და ნ. ი. ნიკოლაძეს. შემთხვევის შესაფერი სიტყვა წარმოსთქვეს ბატონებმა პ. თუმანიშვილმა, კ. ლორთქიფანიძემ, მამა ტერ-დავით იარალიანცმა და სხვებმა. თამადამ, ბ-ნმა პ. თუმანიშვილმა, დალია სადღეგრძელო პროფესორის ბ-ნ ილია ოქრომჭედლიშვილისა, რომელიც ნადიმს დაესწრო, და ჩვენთა მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა: აკაკი წერეთლისა, ილია ჭავჭავაძისა და ნ. ნიკოლაძისა, და ამათ სადღეგრძელოს საზოგადოება დიდის სიამოვნებით და „ურას“ ძახილით მიეგება, ნადიმის დასასრულს ბ-ნმა ილია ოქრომჭედლიშვილმა, ვითარცა მეცნიერმა და ჩუბინაშვილის მოღვაწეობის კარგად მცოდნემ, ერცელი და დალაგებული საუბარი გაუმართა საზოგადოებას და განუმარტა დამსწრეთ ჩუბინაშვილის ნაღვაწ-ნადაგის მნიშვნელობა და თვალ-წინ დაუყენა საზოგადოებას ის ეკლიანი, გაუკვალავი გზა, რომლითაც, ორმოც-და-ათის წლის განმავლობაში, თავ-აუღებლივ ვიდოდა მხნე და მედგარი დ. ჩუბინაშვილი, დასასრულ არ შეგვიძლია არ შევნიშნოთ, რომ საზოგადოებამ მეტად ისიამოვნა ბ-ნ ოქრომჭედლიშვილის საუბრით.

*** ამ თვის პირველში ამიერკავკასიის რკინის გზის ტფილისის სადგურზედ აღმოაჩინეს, რომ დაუცველ ვაგონიდგან, რომელიც სახელოსნოში შეეტანათ შესაკეთებლად, მოეპარათ 24 ფუთი სპილენძი, სულ 576 მანეთისა. ამ საქმის შესახებ ეხლა გამოძიება სწარმოებს.

*** ფოთი: ჩვენს ქალაქსაც დაუდგა დრო ჩხუბისა და აურზაურისა. თითქმის ისე დღე არ გაიელის აქ, რომ დიდი პატარას არ წაეკიდოს და პატარა დიდს. აი ეხლა-ხან კიდევ ერთი ორონტრიალი გამოტყერა. აქაური მკვიდრი გრიქურ ტერ-ავაკიმოვი შესულიყო პოლიციაში და პაპიროსის წევა არ შეეწყვეტა. ამაზედ გასჯავრებოდა პოლიციის უფროსის თანაშემწე, შეჰყოლოდნენ ლაპარაკს და შემდეგ ისე გამწვავებულიყო საქმე, რომ ხელითაც-კი შეჰხებოდნენ ერთმანეთს. ამას ის მოჰყვა, რომ ტერ-ავაკიმოვი დააპატიმრეს, ხოლო შემდეგ ისევ გაანთავისუფლეს, რაკი ორი ათასი მანეთი შეიტანა სათავდებოფულად. ეს საქმე გამოძიებაშია ეხლა და არავინ იცის, რითი გადაწყდება. ზოგი მოწამე ამბობს, რომ პოლიციის უფროსის თანაშემწე სტეფუისო, ზოგი—ტერ-ავაკიმოვსა სდებს ბრალს.

*** წინანდალი: წელს დიდი მუშა-ხალხი დასჭირდა წინანდალის საუფლისწულო მამულების შემუშავებას. მილდიუს მეოთხ-მეხუთედ ასხურეს წამალი. დედა-კაცებიც ბლომად მუშაობენ ზვრებში ბალახის საგლეჯადა და სამარგლად. ვერავინ იტყვის, რომ მუდამ სამუშაოს შოვნა კარგი არ იყოს. ჩვენის გლეხ-კაცობისათვის, მეტადრე ამ უფულობის დროს, თუმცა ფასი მაინც და მაინც დიდი არ არის (წელს ათ შაურს არ ასცილებია დღეში, თავის ხარჯით), მაგრამ სამწუხარო ეს არის, რომ აქეე ახლო მახლო მცხოვრებ გლეხებს ძალიან გაუტკბათ კვირაში სამის მანეთის სამუშაოს მიღება და ამ სამსამს მანეთს შესწირეს თავიანთი საკუთარი ეენახი. მაგალითებრ, წინანდალსა, ქვემო-ხოდაშენსა, ბიშატს, ვანნასა, აკურასა, კონდოლსა და ნაფარეულში ძნელად და ძალიან ძნელად შეხვედება კაცი რიგიანად გაკეთებულსა და მოვლილს გლეხის ეენახს. ზოგს გაუსხლავს და ჭიგო-კი აღარ მიუდგამს, ზოგს ჭიგო მიუდგამს და აღარ შეუყელია. რასაკვირველია, ცუდი არ არის ფული იშოვნოს კაცმა, მაგრამ არც ის არის კარგი, რომ თავისი მამა-პაპეული ადგილი გაეერანოს და ამოაგდოს.

*** სოფ. ბეკანიანი (თელავის მაზრა): ჩვენი სოფელი სულ სხვა-და-სხვა ჯურის ხალხით არის საესე და ამიტომაც ყოველ გვარი ცუდკაცობა გავრცელებულია; რა ნაირი გაიძვერა ადამიანი იქნება ქვეყანაზე, რომ აქ იმისი ცალი, ანუ იმის ოსტატი არ მოინახებოდეს. ეს გაიძვერა ჭეშმარიტების ჩრჩილები დას-დასად არიან დაყოფილნი და თითოეულს დასს მტკიცე კავშირი აქვს ერთმანეთში. ერთს მომჩივანს რომ ერთი მიჰყავს სასამართლოში, მეორეს მეორე და ისე დახლართავენ ხოლმე მართლ-მსაჯულების გზასა და კვალს, რომ ვერავითარი გამჭრიახი მსაჯული თავსა და ბოლოს ვერ გაუგებს და ვერ მიაკვლევს. საკუთარის ქონების ჩამორთმევა, ქურდობა, კაცის კვლა, და დაწვა და სხვა ამ გვარი ამბავი აქ ჩვეულებრივი მოვლენაა. მთლად რომ მოვთვალოთ მეტად გრძელი გამოვა და ამისათვის ზოგიერთს დავასახელებ: დასწვეს ხატო დავითაშვილი, დაუწვეს დიდ-ძალი თამბაქოთი გატენილი ჩარდახი აზ. ალექსი ჯაფარიძეს. დაუწვეს დავით ყიფიანს საბძელი, ტასია ჯიბლაშვილის სახლი, მიხა გელოვანს ჩარდახი, დიმიტრი ანდრიაშვილს დაუკრეს ძროხები და დაჰპარეს ცხენები, 27 თიბათვეს გაუტეხეს დუქანი კიკილაშვილს და გაიტანეს, რაც გააჩნდა. ამ თიბათვეშივე გაუტეხეს სახლი მიხა დელარაშვილს და სხვათა ნივთთა შორის წაიღეს 31 გირ. აბრეშუმი და სხვ. და სხვ.

*** 31 ივლისს მეტეხის ციხიდგან გაანთავისუფლეს ტუსაღი მიხეილ ხაზაროვი, რომელიც 15 წელიწადს იყო დაპატიმრებული. ხაზაროვს ბევრი რამე ჰბრალდებოდა, ისიც, რომ წულუკიძის ყაჩაღების ბრბოში ერიაო, ის, რომ ციხიდგან გაპარვა დააპირაო და კიდევ სხვ. ყველა ამ დანაშაულისთვის 20 წლით კატორღა ჰქონდა გადაწყვეტილი, მაგრამ რადგანაც ფეხი მოიტეხა, ეს სასჯელი დაპატიმრებად შეუცვალეს იმავე ხნით. შემდეგ კიდევ მანიფესტმა შეუმსუბუქა სასჯელი და მხოლოდ 15 წელიწადი-ღა მოუნდა ციხეში ჯდომა. („ტფ. ფურ.“)

*** ამ უკანასკნელს დროს ტფილისში ძალიერ გახშირდა ყალბი სპარსული ვერცხლის ფული, „კავკაზი“ ამბობს, რომ ეს ფული. თვით სპარსეთიდგან არის შემოტანილი იმიერ კასპიის მხრით და ისე ლამაზად და ოსტატურად არის მოჭრილი, რომ ნამდვილს ფულში ძნელად გამოარკვევს ადამიანი.

*** აგვისტოს 1-ს საღამოს 6 საათზე, მარტყოფის მცხოვრებელ ივანე ისააკის ძე ებიტაშვილი 21 წლისა, მართლ-მადიდებელთა სასაფლაოს მახლობლად კუკიაში ტფილის ბუნებაში. მხოლოდ შარა-გზაზედ ერთი მძიმედ დატვირთული ურემი მოჭრიალებდა მინდვრიდამ და ტკბილად ღუღუნებდა მეურმე ამ სიტყვებს: ეიჯეგ და ცრემლი მდიოდა ერთს მთის ძირს შამბნარ-წყლიანსა, ეწყეველიდი წუთი-სოფელსა, ცრუსა და ღალატიანსა: ცილსა მწამებდნენ მართალსა, დღეს მიშხამებდნენ მზიანსა, ქვითინით ეთხოვდი შველასა იესო სამართლიანსა.

მოახლოვდა გათენება და შეიჩმუჩნა ქვეყანა. ააახ, ღმერთო, რა სამოთხის განთიადი იყო! სამზეური ცეცხლის ალიკით კაშკაშებდა დაღისტნის მოლურჯო მთის მწვერვალებზე დაბჯენილს კამკამა ცაზე და საამურად ალაპლაპებდა ჩვენწინ მოდუდუნე გავარდისფრებულს ანკარა მდინარეს. დილის ცისკარი ობლად გამოიჭვეტებოდა სარკესავით მოკამკაკებულ ცოდამ და მისი ბჭყვრიალა ოქროს სხივები ნაზად დასციმციმებდნენ ბროლის ცვარ მარგალიტებით აკუნწლულს იავარდებს, წამგალიკით მილეულის მთვარეს უბედო ქალწულივით ფერი გა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფელეტონი

მოგონება

(ვუძღვნი ჩვენს ბედაგოგს ი. ს. გოგებაშვილს)

I

მე და ჩემი კარის მეზობელი ვანიკო ერთად დავიარებოდით ჩვენის სოფლის სკოლაში. მე თერთმეტის წლისა ვიყავ მაშინ და ვანიკო-კი სამის წლით დიდი იყო ჩემზე. გულ-წრფელად გვიყვარდა ერთმანეთი მე და ვანიკოს: ყოველთვის ერთად ვთამაშობდით სწავლის შემდეგ და ერთი თხილის გულიც რომ ეშოვნა ჩვენგანს, იმასაც-კი ორად გავიყოფდით ხოლმე ძმურად.

ვანიკო ტან-მაღალი და პირ-ხმელი ბიჭუკელა იყო, მაგრამ ისეთი მიმზიდველი სილამაზე ჰქონდა მისს მოგრძო პირისახეს, რომ ერთის ნახვით შეგიყვარდებოდათ. ის რომ კაი მხატვარს კალმით ქაღალდზე გადაესურათხატებინა და გენახათ, სწორედ ანგელოზისა გვგონებოდათ იმისი ჭკვიერი, უმანკო, დინჯი და მშვენიერი სახე. მისი დიდრონი, შავი მელნის ტბასავით ცქრიალა თვალები სიცოცხლის ცეცხლით გიზგიზებდნენ და მინაზებულად უმშვენებდნენ შუქიანს ცხვირ-პირს და ვარდის ფერს ტუჩებს. გიშერიკით შავი წარბები შავი გველებივით გადასწოლოდნენ მაღალ შუბლზე და მისს ლამაზს ხუჭუჭს თმას უფრო ამშვენებდნენ და ალამაზებდნენ.

არც ჭკუითა და ხასიათებით იყო ვანიკო დასაწუნი. რაც-კი კარგი-რამ ყმაწვილის გონება-გულისათვის სანატრელია—ყველა ეს ვანიკოსათვის მიენიჭებინა უფალს. თავის ტოლ-ამხანაგებში ყველაზე მეტს ისა შრომობდა, ყველაზე მეტს ისა კითხულობდა, ყველაზე მეტი იმან იცოდა და ყველაზე მეტად ის უყვარდათ შინაურსაც და გარეულსაც. რაც-კი ქართულს ენაზედ ფარსაგი საყმაწვილო და ხალხის გონებისათვის გასაგები წიგნები იყო, ყველა წაკითხული ჰქონდა ვანიკოს და კვირაობით უწიგნო მეზობლებსაც-კი უკითხავდა ხოლმე კარგს წიგნებს, კეთილ-ცხოვრების მასწავლებლებისაგან დაწერილებს. ეინც-კი ვანიკოს იცნობდა ყველა ამას ნატრობდა: ღმერთო, ვანიკო სწავლაში გაამარჯვე და ხელი მოუმართე; ეს იგეთი თავ-მდაბალი და გულ-კეთილი ბიჭია, რომ ქვეყნის სასარგებლო კაცი გამოვაო. მართლაც-და ისეთი მშვიდი, თავაზიანი, უწყინარი, საწყლების შემბრალებელი და მოსიყვარულე იყო ვანიკო, რომ გულ-ქვაესაც-კი შეუყვარდებოდა და კეთილს მოიწადინებდა იმისთვის.

—

მიიწურა ზამთარი და მოახლოვდა გაზაფხული. ვანიკო სამრეველო სკოლას ათავებდა იმ ხანებში და მომავალს შემოდგომაზედ სილნაღის სამოქალაქო სასწავლებელში აპირებდა შესვლას. მეც ამავე სასწავლებელში მიპირებდა მამაჩემი მიცემას. მეტად გვეიხაროდა ეს მე და ვანიკოს და მოუთმენლად ველოდით შემოდგომას.

ერთს განთიადისას ჩვენის სოფლის მდინარის პირს ვისხედით მე და ვანიკო. ეს ის დრო იყო, როდესაც ზამთრის ძილისაგან ახლად გამოღვიძებული ნორჩი ბუნება ჯერ ისევ ახლად გულს იგაზაფხულებდა და მწვანე-ბიბინა მთა-ბარი კოპწია პატარძალივით ირთვებოდა მრავალ-ფერის ველის ყვავილებით. წყალში ნემსკაევები გექონდა გადაყრილი. სულ-განაბულები დაეცქეროდით გველივით მოლივლივე ანკარა მდინარეს და გულის ფანცქალით მოველოდით: აი ან ეხლა დავიჭერთ ჭიჭყინა თევზს და ან ეხლაო. ჩვენი მურიკა ძაღლიც-კი ჩვენს გვერდით ესკუპა კუკიეით სულგაკმენდილი, წეროსავით წაეგძელებინა ყინწი და ისიც გაფაციცებით აცეცებდა თვალებს ნემს-კაევებისაკენ ყურებ-დაცქვეტილი. იქ, წყალ-გაღმა, მეორე სოფლიდამ საურმე გზა მისხლაკნებოდა გველ-ხოკერასავით მწვანე ველობიანზე და თავ-ქვე მიიჭიმებოდა ტრიალ მინდორზე. ჩვენს გარშემო ყველა სდუმდა. არც ერთი სულდგმულის ჩამი-ჩუმი არ ისმოდა. ყველას დილის ტკბილი ძილი მოჰრეოდა და ხმა გაეკმინდა ხმა-გაკმენდილს ბუნებაში. მხოლოდ შარა-გზაზედ ერთი მძიმედ დატვირთული ურემი მოჭრიალებდა მინდვრიდამ და ტკბილად ღუღუნებდა მეურმე ამ სიტყვებს: ეიჯეგ და ცრემლი მდიოდა ერთს მთის ძირს შამბნარ-წყლიანსა, ეწყეველიდი წუთი-სოფელსა, ცრუსა და ღალატიანსა: ცილსა მწამებდნენ მართალსა, დღეს მიშხამებდნენ მზიანსა, ქვითინით ეთხოვდი შველასა იესო სამართლიანსა.

ლისის მცხოვრებელის მელანიშვილის ქურა-ხანისათვის კრამიტის მიწასა სთხრიდა, მიწა მოირღვა და ქვეშ მოიყოლია. გარდაცვალებულის გვამი ნათესავებს გარდასცეს დასამარხად.

*** იმავე დღეს, პოლიციის პირველს ნაწილში, სოფ. გომის მცხოვრებელმა ტატო ობიკაშვილმა გამოაცხადა, რომ ქალაქის სატიოსთან ტრანშეაძის დუქანში მეძინა და ფიბიდგან მომშარეს ფულის ქისა, რომელშიაც იყო 85 მან. ამ საქმის ჩამდენი ცხინვალის მცხოვრებელი გლეხი ალექსი სოზიაშვილი შეიპყრეს, ოქში შეუდგინეს და სასამართლოს გადასცეს.

*** აგვისტოს 1-ს, აგურის ქუჩაზე, დილობის მცხოვრებელის მეუღლე მელანია თვრუზაშვილი წაეჩხუბა რაღაც შურის-ძიებისათვის ტფილისის მცხოვრებელის ცოლს მაგდან მაისურაძეს და ხანჯლით უნდოდა იმისი მოკვლა. მელანია თვრუზაშვილისა შეიპყრეს. გამოძიება სწარმოებს.

დაბა ბ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

სოფ. ბოკრდი, 24 ივლისი. 3 ივლისის „ივერიის“ № 139-ში მოთხრობილი გვქონდა გორდის ერთ-კლასიანის სასოფლო სასწავლებლის დაწვა, რომლის მიზეზის გამოძიება ნაოდალეკის გამომძიებელსა აქვს გარდაცემული და დამნაშავეს კვლევისთვი-კი ახლა ვერ მიუგნიათ. სასწავლებლის დაწვას შემდეგ დაპარაკი ჩამოვარდა, რომ ახალი შენობა აკაგოთ სასწავლებლისა და, ერთ-კლასიანის მაგიერ, როგორიც აქამდე გვქონდა, ორ-კლასიანი დავიარსოთო. როგორც ჩემის ეურითა მაქვს გაგონილი, ქუთაისის საერო სასწავლებლების დირექცია ამ საქმისათვის 500 მანათამდე ფულსა სწირავს, თუ ორ-კლასიან სასწავლებლის შენობას აკაგებს საზოგადოება. სამეგრელოს უგანათლებულესი თავადი ხომ ყოველთვის გვპირდება შემწეობას და იმას გარდა ამ საზოგადოებაში მცხოვრები თავად-აზნაურობა და სასულიერო წოდებაც არ დაიშურებს 5—15 მანეთის შეწირვას ამ თავითვე კომლზედ. თუ ორ-კლასიანი სასწავლებელი მოვიხერხეთ როგორმე, ამ გვარად, ადვილად შეიძლება ჩვენი ბედ-კრული სკოლა ორ-კლასიან სასწავლებლად გადავაკეთოთ, თუ თავი დავუდეთ ამ საქმეს და თუ კუბულ-მოდგინეთ. ჯერ-ჯერობით ყველა დიდს თანაგრძნობას გვიცხადებს და

მოჰლეოდა და გალაქვარდებულ მთის წვერს ამოჰფარებოდა გაწბილებული. დილის ნამით ნამტირალს ბუჩქნარებს ნელი ნიავ-ქარი აშრიალებდა ოდნავ და სანატრელად უკმეოდა ქვეყანას მათის ნორჩის ყვავილების სურნელებას. ცხვარ-ბატკნის ფარები მზისგან აჭრელებულ თოვლიეთ მოჰფენოდნენ აქა-იქა ალაზნის მწვანე ველოიანის ფერდობებს და სანდომიანად იკოხნებოდნენ წოლელა. მამლები თავ-მომწონედ ყიოდნენ და ყივილით აღეიძებდნენ ოფლის საღერელად ტკბილად მიძინებულ შრომის შვილებს. დაუკრა ჩვენის სოფლის მნათემაც ცისკრის ზარი. ზარის უხილავად მიმოფრინავმა წკარა-წკურმა ყველას ძილი დაუფრთხო. მიყრუებულს მთა-ბარში და გათენების სიხარულმა გულის საამოდ ააფთხრიალა ფრინველები მაღალის ხის კინწეროებზედ. სწორედ ამ დროს სიმღერის ხმა შემოგვესმა და მე და ვანიკო სმენად გადეიქეცით. ოტა ხანიც-და ჩვენ გაგწერიე ასე მღეროდნენ მინდერისაკენ მიმავალი ქრისტე-ღმერთის მუშაკ

ნსასოთ, რა იქნება. სასწავლებლის შენობის დაწვის შემდეგ ორკლედ მოსდა ჩვენში სოფლის ეროლობა; მაგრამ საქმე სავსებით მაინც არ გამოუძიებ-გადაუწყეტია. საზოგადოების უმრავლესობა ამ აზრისა, რომ რაც უნდა სარჯი დაგვჯირდეს, მაინც ორ-კლასიანი სასწავლებელი ავაგოთო. მე გამოკაცხადე, რომ მთავრობაც მაგ აზრისა-მეთქი, მაგრამ ჩემი სიტყვები როგორც-და არა სეურათ და მეკითხებიან: „თუ მართალს ამბობ, რატომ ამდენს ხანს არაფერი გამოგვიცხადა, ბოლოს-ულმა, რომელიც აქ იყო უკანასკნელს ეროლობაზედ 8 ივლისსა. ქვის სახლის აგებ შემოდგომასა და ზამთარში არ შეიძლება და ზაფხულიც აგერ გადის, თუ ვაპირებთ რასმე, ესლავე უნდა მიეყოთ სელიო. პასუხად ვერა მითქვამს რა, რადგან დარწმუნებიოთ მეც არა ვიცი რა. ასეა, თუ ისე, მაინც ხომ ქვის შენობა უნდა ააგონ ერთ-კლასიანის სასწავლებლისთვის და კარგი იქნება, რომ მეტად არ გაასიასებდნენ საქმეს. უნდა-კი ვსთქვათ რომ ერთ-კლასიან სასწავლებლის პროგრამმა ძალიან ეტოტება საზოგადოებას, რადგანაც იშვიათად გამოერევა ჩვენში იმისთანა შეგირდი, რომ აქედგან სხვა სასწავლებელში გადაიდეს სადმე. თუ ბოქაული თავს იდებს ამ საქმეს, ძალიან მარჯვე დროა და ყველა დიდის სიამოვნებით მოუმართავს სელს. ორ-კლასიანის სასწავლებლის შენობის აგება სოფ. გორდში ძალიან ადვილი საქმეა, რადგან ქვა და სიდა იქვე არის. უსასყიდლოდ, სე-ტეეს და კირს იმედია, დაბერებისამებრ, მისი უგანათლებულესობა სამეგრელოს თავადი მოგვცემს, 500 მანათი დირექციის შემწეობა იქნება და ასლა ფულად აქაურის თავად-აზნაურებისა და სასულიერო წოდების შემოწირულებანი და ამდენი შემოსავალი ადვილად აუვა საქმეს, ასე რომ აქაურს გლეხებს დიდი ადარაფერი გადასდებათ-რა.

კონსტანტინე გობეჩია.

რაჭა, 22 ივლისი. ამას წინად გიამბეთ, რომ უწერაში მეგარაკენი ღვთის ანაბარაზე არიან მიტოვებული, ყოველს დღეს მყუდროება დარღვეულია და წესიერების დამცველნი-კი ყურსაც არ იბერტყავენ-მეთქი, მაგრამ ჩვენი ხმა დარჩა „ხმად მღაღადებლისად უდაბნოსა შინა“. როგორც მო-

---

ლამაზო, ჩვენო სამოთხე,
ნაქარგო ყვავილებითა,
შემკულო ჭალა-მინდვრებითა,
მორთულო დიდის მთებითა;
მოგეზდებიან ლომ-გმირნი,
მგლებს ამოჭრეტენ ხმლებითა
და მაშინ მაღლა ღმერთიც კი
შენ მოგისენებს ქებითა!

ისეთის ჭექა-ქუხილის ხმაზედ მღეროდნენ ამას, რომ მათის გმირულის სიმღერის ზარი მაღლა ცასა სწედებოდა და ძირს დედა-მიწას აყრუებდა. გაგვშორდნენ შორს მანძილზედ, მიგვეფარნენ თვალიდამ და მოსწყდა აყვავებულს მთა-ბარში მათის სიმღერის გუგუნიც. ვანიკო რაღაცაზედ ჩაფიქრდა უცბად და დიდხანს იჯდა ისე უძრაველად ფიქრში გართული, ბოლოს ჩიტივით წამოფრინდა ზეზე რაღაც სიამოვნების ცეცხლით თვალებ ანთებული, წარბ შეკრული დამაცქერდა თვალებში და მითხრა: «ჩვენის ხალხის ხმა-ტკბილი და გულ სეედიანი სიმღერა ტირიფავით ამათრთოლებს ხოლმე ცრემლ-მორეულს და მაშინვე ამას მაფიქრებინებს გუნებაშია: ღმერთო, მომეცი ნიჭი და

ვარ-მეთქი“, და ჩამოვართვით ერთმანეთს ხელი პირობის ასასრულებლად. ეს იყო კიდეც ჩვენს გასწერიე მაღალის კაკლის „წერ-ხმელ კინწეროს შავოსანი ყორანი მოაჯდა და აბულბულდა თავისებურად. ვანიკომ ზიზღით წარმოსთქვა ყორანის დანახვაზედ: «ი შენი გაჩენის საათი-კი დაიქცესო» და შემდეგი ლექსი დასწერა იქვე ყარანდაშით:

დადგ, ნუ სხსხავ, ყორანო,
შენ ვერ დაგიტკბობ სმენასა,
ნუ აჭყოლიხარ წუთიერს
თავისა გამოჩენასა:
ვერ იბულბულებს ჩიორა,
ვერ გამოიცვლის ენასა;
ყველა კაცს იგი დაჭყვეს,
რაც მიუცია ზენასა.

—

დადგა სწორი და გათენდა ჩვენი ლექსების წაკითხვის დღეც. სწავლის შემდეგ მთელმა შაგირდებმა სკოლის ახლოს, კაკლის ჩრდილში მწვანეზე, მოვიყარეთ თავი. ყველამ იცოდა, რომ მე და ვანიკოს ლექსები უნდა წაგვეკითხა იმათთვის და იმათგან სამართალი მიგვეღო. ეყარეთ წილი და ეა-

---

კორზაიამ ხელები გამოსხლიტა, იძროხანჯალი, ბიჭი გამოექცა თაედაღმართში, გაქანდა სიმინდიან ყანაში და დაეშვა ქვეითკენ. კორზაია ხანჯლით უკან გამოუდგა, მაგრამ სიმინდში თავ-დაღმა დაეცა და კინაღამ ხანჯლის წვერზე დაეკო. ბიჭმა იდროვა, წაიკუტა სიმინდში და ისე აირბინა აბანოსთან და დაიმალა. კორზაიას ეგონა, ბიჭი ყანიდგან გადახტა და ქვეით მიაშურაო, იმანაც იშვირა ფეხი და იქითკენ წაეიდა. ამ გარემოებას შეასწრო თეალი მალაქია ბაქრაძემ, რომელიც ამ დროს იქვე მოფარებულ სახლის აივანზე იდგა და გამოეკიდა კორზაიას დასამშვიდებლად. მოეწია კორზაიას, მაგრამ მან რევოლვერი დაუმიზნა, ნუ მომდევო, დააცემინა კიდეც, მაგრამ, მისდა იღბლად, არ გაუვარდა. აქედგან კორზაია საყდრის უკან გადახტა რევოლვერ ამოღებული და ბიჭს დაუწყო ძებნა. მოიხედა ამ დროს უკან და ნახა, რომ ბაქრაძე ისევ უკან მიჰყვებოდა, მოუბრუნდა და შესძახა: „მომშორდი, თორემ“... თანაც რევოლვერი ესროლა, მაგრამ ბაქრაძეს ტყვია ასცილდა და ძროხას მოხედა, რომელიც იქვე ბალახსა სძოვდა. ბაქრაძე დაფიქრდა და მოსცილდა, კორზაია უკან გამოჰყვა, წამოეწია ბაქრაძეს და გულ-მოსულად დაუწყო ლაპარაკი, მაგრამ იმან, როგორც გამოცდილმა ახალგაზდამ, ტკბილის სიტყვებით, და მოხერხებულის ლაპარაკით მოულბო გული და დაამშვიდა. ასე დამშვიდებული წამოვიდნენ ორივენი აბანოსკენ. ბაქრაძე კიდევ ატყობდა კორზაიას აღელვებას და არ მოშორდა, არც ეგონა, თუ მეაბანოეს უპირებს რასმეო, რადგან ბიჭი, რომელსაც კორზაია გამოუდგა, დამალული ეგულებოდა.

პაპუნა წერეთლის ბინასთან რომ მოაწიეს, იქ პაპუნა გამოვიდა და მალაქიას ლაპარაკი დაუწყო. კორზაიამ ბაქრაძე რომ მოშორებული დაიგულა, იდროვა, მივიდა აბანოსთან, იქ დახვდა მეაბანოე და მოურთო ხანჯალი ბეჭებში. მეტრეველმა ყვირილი და ვედრება დაუწყო, ნუ მომკლავო, და თანაც, სხვა რომ ვერა გაუბედავრა, ბეჭებში ხელი მოჰკიდა, მაგრამ, მისდა საუბედურო, კორზაიამ მარცხენა გვერდის მერვე და

მეცხრე ნეკში ბეჭიდგან ხანჯალი ცემრად ტარამდის გაურონია და მეორეს მხრით მეშვიდე და მერვე ნეკნამდე მიუწია. გამწარებულმა მეტრეველმა წააქცია კორზაია და დარჩობას უპირებდა, მაგრამ ფეხ-მარდი მ. ბ—ძე უცბად მივარდა, მოაშორა ისინი ერთმანეთს, გასისხლიანებული ხანჯალი გამოსტაცა კორზაიას და ისკი ეელარ შენიშნა, თუ მეტრეველი სასიკვდილოდ იყო დაჭრილი. ამასობაში კორზაია, რაკი თავი იშოვა და მეაბანოვეც სასიკვდილოდ დაჭრილი ეგულებოდა, გამოიქცა ქვეითკენ, გამწარებული მეტრეველიც თოხ-ამართული გამოუდგა უკან, წამოეწია და, ბ—ძე რომ არ ჩასდგომოდა შუაში, ტვინს გაანთხევინებდა კორზაიას. დაქნეული თოხი კინაღამ თავში მოხვედა ბაქრაძეს, მაგრამ ის მარდად შემოტრიალდა და თოხი მკლავზე მოიხვედრა. ამ ადგილას საწყალს მეტრეველს ჭრილობამ დასძლია და უგონოდ დაეშვა ძირს. მაშინ მიხვედა ყველა, რომ ხანჯალი გვამში გატარებული ჰქონდა საწყალს, მანამდის-კი ვერაფინ შეამჩნია, რადგან ჭრილობიდგან ერთი წვეთი სისხლიც არ გამოსდენია. კორზაია დაეშვა ყანაზე, მივიდა თავის ოთახში, აქ მეგრელებმა რევოლვერი გულათი გაუბიზინეს, ტანისამოსი გამოუცვალეს, გააყოლეს ერთი მეგრელი და გააპარეს სიმინდებზე, მაგრამ ყანაში იმათ უწერელი სიმინდის მეველე შეემჩნიათ თოფით ხელში, ჰგონებოდათ, ჩვენ გვიდარაჯებსო, და უკან მობრუნებულ იყვნენ. ბინდამდე სადღაც შეჩუგულიყვნენ და ბინდისას-კი ისევ ბინისათვის მოეშურებინათ. გაისმა ხმა თუ არა მეაბანოეს მოკვლისა, იმ წამსვე მთელი სოფელი ფეხზე დადგა, დიდი და პატარა ნაჯახებით, კეტებითა და თოხებით მოაწყდა იმ ადგილს, სადაც ცოცხალ-მკვდარი მეტრეველი მიწაზე გაშლილ-ართული ეგდო. აქ გაისმა წივილ-კივილი და ლოყების ხოკვა. ხალხმა დააპირა კორზაიას მიხტომოდა, მაგრამ ყარამან ჯაფარიძემ (ელიზბარიშვილმა) დააშოშმინა აღელვებულნი რაჭველნი.

აქედგან დასძრეს მოკლული, ციმ-ციმ აიღეს და გაასვენეს სახლში. როცა პ. წერეთლის სახლის წინ გაატარეს, ერთი მაღლა აიხედა და წა-

---

ნიკოს ერგო პირველად წაკითხვა ჩვენ ყველანი ერთად შეეიჯგუფენით, ვანიკო პირის-პირ დაგვიდგა, დინჯად ამოიღო ჯიბიდამ თავისი ლექსი და გარკვეულად წაგვიკითხა საამურის ხმით.

გაათავა ვანიკომ თავისი ლექსი. გარდა ხუთიოდე შეგირდისა, ყველამ აღტაცებით ტაში დაუკრა ვანიკოს და ყველანი ბარაქალას უძახდნენ ქვილ-ხვილით. მერე შემოეხვივნენ მორცხვობისაგან ყაყაჩოსავით წამოწითლებულ ვანიკოს და გულით ულოცავდნენ პოეტობას ლამაზ-ლამაზის სიტყვებით. მე ამ დროს გუნება მეცვალა: ვანიკოს გამარჯვებამ შური დამიბადა გულში, ჩემის დამარცხების მოლოდინმა შიშით გული ამიბაგიბუგა და მწყერ-ჩიტასავით ამაკანკალა ფერ-წასული. „სუუუ!“—ყორის გველივით დაისისინა ვილაცამ ძალზედ და ყველამ სული გაინაბა. „შექუჩდით! შექუჩდით და გაჩუმდითო“, ყვიროდა ერთი სკოლელთაგანი. „აბა, ტიტო, ეხლა შენი ჯერიაო“, მომაძახეს აქათ-იქიდამ, როცა ყველანი ერთად შეეკრიბენით. მეტი რა ჩარა მქონ-

ილ-ულლულა: „ახლა მიბრძანდით და, რამდენიც გინდათ, იჭყუმპალეთ წყალშიო“. ღამის პირველ საათზე პოლიციაც მოვიდა და გამომძიებელიც. პოლიციამ მ. ბაქრაძის დახმარებით დამნაშავე შეიპყრო, გამომძიებელმაც ჩვენება ჩამოართვა დაჭრილს. ჩვენების ჩამორთმევა და მისი სულის განტევება ერთი იყო. განსვენებულს წერილი ობლები და ცოტაოდენი ეალიც დარჩა. მეორე დღეს, კვირას, ექიმიც მოვიდა. ნაშუადღევის ოთხს საათზე გასჩრეს გვამი. ხანჯალს გაეჭრა კუჭი, ღვიძლი და ოდნავ დიდი წელი და, როგორც ვსთქვი, მარჯვენა მხრისკენ გვერდებ შუა ალმა ცერად წასცმოდა. ორშაბათს, 23 იელისს, ნაშუადღევს, გამოასვენეს მიცვალებულის გვამი სახლიდგან, იმის დასაფლავებას დიდ-ძალი ხალხი დაესწრო და ყველა ცრემლსა ღვრიდა ჭირისუფლების საცოდაობით. უფრო გულს უწყლავდა და უგმირავდა ადამიანს მიცვალებულის პატარა ვაჟის მოთქმა, რომელსაც წამ-და-უწუმ გული მისდიოდა. ბლალოჩინმა მ. ერ. მაჭარაძემ პატივისი-სცა განსვენებულს და სხვა მღვდლების თანადასწრებით გაუძღვა მიცვალებულს წინ და წესიც უსასყიდლოდ აუგო. როცა მიცვალებულისთვის დამზადებული საფლავი დავთვალიერეთ ზოგ ზოგიერთმა, ჩვენს თვალს წარმოუდგა იქით-აქეთ, ერთი-მეორეზე, დაწყობილი კუბოები და მასთან საფლავის გაჭრის დროს მესაფლავეებს ამოეყარათ ექვსი გვამის ჩონჩხი. ჭირისუფალს რომ ეკითხეთ მიზეზი, იმან გვიპასუხა, რომ სხვა სასაფლაო არა გვაქვს და, როცა ვინმე მოგვიკვდება, ძველს საფლავს „ვაესნით“, ჩონჩხს ამოვიღებთ, ახალ მიცველებულს საფლავში ჩაეუშვებთ და ძველის მიცვალებულის ჩონჩხს-კი ზეიდგან დავაყრით კუბოსაო. საკვირველია, რატომ ყურადღებას არ მიაქცევს აქაური მღვდელი ამ საზიზღარს ნეველებას...

რა დღესაც მკვლელობა ჩაიდინა კორზაიამ, მისი მომხრეები დაფაცურდნენ მოწმებში და ფული დაატრიალეს. მაგრამ ვგონებ ვერა მოახერხეს-რა. მეგრელები სცდილობდნენ და ცდილობენ, რომ საქმე ხელ-ჩართულს ჩხუბზე მაგდონ. დაპატიმრე-

---

და, გამოეცალკევედი შაგირდების ჯგუფიდამ დამარცხების ეკვით გულანაძგერი, ამოვიღე ხელის ცახცახით ჩემი უბედური ლექსი და ავბულბულდი, მაგრამ ვაი შერცხვენილო თაო!—ბოლომდის არც-კი წამაკითხეს, დამიწყეს სიცილი და ამიგდეს მასხარად: დამიშტვინეს, დამიყმუვლეს, დამილმუვლეს და გიჟი მოზვერივით ამრიეს და გადამრიეს დავთრებ დაკარგული.

ღმერთო! რა არ დამარქვეს და რას არ მეძახდნენ მასხარობით. „თავის მეტი ნურა მოგვიკვდეს-რა, ტიტო, თავის მეტი, რო ველარ მოჯღაბნოს ემაგეთი წყალ-წასაღები აჭია-ბაჭია შენმა უნდილმა გოგრამაო“. „ნუ მიჭარავთო!—ეწინააღმდეგებოდნენ ხუთიოდენი,—ტიტოს ლექსი ათას წილად სჯობია ვანიკოს ლექსსაო“, და ამასაც მარტო ის ნამუს-გაწყვეტილი ლაქუკანა-გაიძვერანი გაიძახოდნენ, ვისაც ვანიკოს ჯავრი სჭირდა და ჩემი პურ-მარილი ყელში ამოსდიოდა, თორემ სხვა ვინ იტყოდა ამას რიგიანი, როდესაც ჩემი ლექსი მართლაც წყალ-წასაღები აჭია-ბაჭია იყო: იმაში

ბული ბრალდებული თავდებობით არის ამ ქამად განთავისუფლებული: სათავდებოდ ოთხასი თუმანი მიიტანეს.

ნუთუ ახალა წესიერების დამცველნი არ მიაქცევენ ყურადღებას მეაგარაკეებს ნუ თუ რიგი და წესი არ მოითხოეს, რომ წესიერების დამცველებმა ამდენი სხვა-და-სხვა ჯურის და უცნობის ხალხის ვინაობა გაიგონ, რომ უბედურების დროს ვიცოდეთ ყველას ვინაობა და დამნაშავე არ გადაგვემალოს სადმე თავისუფლად? ვინ იცის, ვინ რისთვის არის აქ მოსული? განა არ უნდა იცოდეს ადმინისტრაციამ მათი ვინაობა? ამდენის ხალხის სახელისა და გვარის შეტყობა და თვალყურის გაფაციცებით დევნება დიდად საჭიროა, რადგან ხალხი დიდს შიშშია და ამ მკვლელობას შემდეგ ბევრი გაეშურა უწერიდგან და აქ დადგომა აღარ ინდომა.

ამ უბედურებას კინაღამ სხვა უბედურებაც დაერთო: 23 იელისს, დილის 9 საათზე, უწერიდგან მთების-კენ სასეირნოდ წავიდა ქუთაისის ოლქის სამსჯავროს წევრი რაჩკევიჩი თავისის უფროსის ცხრა წლის ვაჟით. მოსეირნენი სადღაც კლდეში მივარდნილიყვნენ და იმ ღამეს ვეღარ დაბრუნდნენ. შეიქმნა ერთი მითქმა-მოთქმა, ზოგი რასამბობდა და ზოგი რას. ბოლოს, მეორე დღეს, ერთ მიუვალ მთის მწვერვალიდგან ცოცხალ-მკვდარი მოიყვანეს ბინაზე საღამოს ქამს ასე უეცრად მიჩქმალულნი.

აგარაკად მყოფი ო. მ.

რუსეთი

სახელმწიფო ქონებათა სამინისტრომ ნება მისცა საქონლისა და მცენარეების გამშენებელს საზოგადოებას ფრინველების გასაშენებელ ბიუროს დაარსებისა. ამ ბიუროს შემდეგი დანიშნულება ექმნება: 1) ფრინველის გამშენებლებს უნდა აძლიოს საჭირო ცნობები, თუ სად და როგორ შენდება უკეთესი ფრინველები და ან როგორ უნდა მოუარონ და აწარმოვონ ფრინველების გაშენების საქმე, 2) ამ ბიურომ უნდა იქონიოს ცნობები, თუ სად და რა დღის იქნება ფრინველების გამოფენა. ამასთანავე ამ ბიუროშიეე შეიძლება შეიტყოს მსურველმა, თუ როგორ მიდის ფრინველების გაშენების საქმე უცხო სახელმწიფოებში. ამავე ბიურომ უნდა დაარსოს წიგნთსაცავი, რომელშიაც ყოველგვარი წიგნი უნდა იყოს ფრინველების გაშენების შესახებ.

— პეტერბურგში მცხოვრები მაჰმადიანები შუამდგომლობენ მთავრობის წინაშე, რომ ისეთი სასწავლებელი გაგვიმართე, სადაც ჩვენს შვილებს, რუსულს ენის გარდა, თათრულის ენის სწავლაც შეეძლოთო. თხოვნაში მოხსენებულია, რომ ეს სასწავლებელი ისეე იქმნეს მოწყობილი და იმ გვარადვე წარიმართოს, როგორც სამთო სამრეწველო სკოლებიაო.

— სახელმწიფო სამინისტროს განზრახვა აქვს, დაარსოს ყოველ უნივერსიტეტთან და სხვა უმაღლესს სასწავლებლებთან სასოფლო მრეწველობის სადგურები.

— ვარშაველ ქალებს შორის თანდათან უფრო ვრცელდება ის აზრი, რომ ოდესმე მოახერხონ და დაარსონ თავიანთ დედა-ქალაქში საქალებო უნივერსიტეტი. ამას წინად, მაგალითებრ, ვარშავაში გარდაიცვალა ვილაც ჟარნოვსკისა და 15,000 მანეთი უანდერძა მომავალს საქალებო უნივერსიტეტს, რომელიც ვარშავაში უნდა დაარსდეს პოლშელ ქალებისათვის.

— ამისთანავე ამბავი მომხდარა ქალაქ ოდესაშიაც. ვაჭარმა ო. ს-საისმა თავისი ქალი გაათხოვა და იმის მაგიერ, რომ პირის სანახავი მიეცა შვილისთვის, 2,000 მანათი ობოლთა თავ-შესაფარს სახლს შესწირა თურმე სტიპენდიის დისაარსებლად.

— ყირიმის სოფლის კოპონში ამას წინად შემდეგი ამბავი მომხდარა. ამ სოფელში სცხოვრობს თურმე ვილაც მკითხავი, რომელსაც ისეთი სახელი აქვს გავარდნილი, რომ მრავალი ხალხი მოსდის სხვა-და-სხვა სოფლისა და ქალაქიდგან სამკითხაოდ. ამასთან ეს მატყუარა მკურნალობასაც ჩემულობს თურმე. უფრო სულით ავადმყოფები მიჰყავთ ამ ვითომ-და მკურნალთან და სთხოვენ, მოგვირჩინეო. მკითხავი აქ ყოველს თავის ხრიკსა და ხერხსა ჰხმარობს, რომ ფული აიღოს და სა-

---

კარგია კიდევ, რომ ვანიკო გულ-მართალი და თავ-მდაბალი ყმაწვილი იყო, თორემ სრულიად შეეიზიზღებდი და მტრადაც გადაეექცეოდი, იქამდის გამაბრაზ-გამაშურიანა იმისმა სათვალჩინო გამარჯვებამ და ჩემმა სამარცხვინო დამარცხებამ. ღმერთო! სადამდის მიიყვანს ხოლმე ადამიანს გონების სიბნელე! ჩემის პირველის ლექსის დაწერის უმალვე სტვირის გუდასავით გავიბერე და იგვთ დიდ მელექსე-პოეტად მიმაჩნდა თავი, რომ ეფიქრობდა: ჩემი ცალი და ბადალი მწერალი მთელ დედამიწის ზურგზედაც არ იქნება-მეთქი!.. ბოლოსკი, როდესაც ჩემს გონების სიბნელეს სწავლის ნათელი შეეპარა და ჭკვაში ჩავვარდი, აშკარად დავრწმუნდი, რომ ტყუილად მიმაჩნდა ჩემი უნიჭო თავი დიდ რაღაცად. ის იყო და ის: გაქრა ჩემს გულში ღვთისგან წყეული შური და უფრო მეტად შემიყვარდა ნიჭიერი, თავ დაბალი და გულ-კეთილი ვანიკო.

ვანიკომ, გამარჯვების შემდეგ, ოთხიოდე სხვა სახალხო ლექსიც დაწერა წმინდა ხალხურის ენით. ხალხმა მა-

---

ქმეც ისე მოაგვაროს, რომ არაფერი ბრალი არ დასდონ. ამას წინად მიუყვანიათ ამ მკითხავთან ვილაც სულით ავადმყოფი და უთქვამთ, ხელი დასდე, მოგვირჩინე და რაც გინდა, ის გამოგვართვეო. მკითხავსაც დიდი იმედი მიუცია და შესდგომია თავის საქმეს. ადგილისა და ჰაერის გამ�ელას ცოტაოდენი არ იყოს კარგად ემოქმედნა ავადმყოფზე და პატარა კარგად გამხდარიყო. ნათესავებს იმედი მისცემოდათ, ეგ არის, მთლად გაგვიყალდებაო, და შინ დაბრუნებულიყვნენ, მხოლოდ ავადმყოფი-კი მკითხავთანვე დაეტოვებინათ. მაგრამ გასცრუებოდათ იმედი და მორჩენის მაგიერად საიქიოს გაესტუმრებინა მკითხავს ავადმყოფი. ერთს დღეს სადღაც დაკარგულიყო ის უბედური, ეძებნათ, ეძებნათ და ორის დღის შემდეგ მინდორში ეპოვნათ მკვდარი. ეხლა საქმე გამოძიებაშია ჩავარდნილი და ვის დაჰბრალდება ამ კაცის სიკვდილი, შემდეგში გამოჩნდება.

უცხოეთი

ბულგარია. ბოლგარიის საქმე თანდათან უფრო და უფრო იხლართება და საქმე ლამის იმ ზომამდე მივიდეს, რომ აღმოსავლეთის საქმე ან სულ ერთიანად გამოირკვეს, ან უფრო დაიხლანჯოს და დიდთ სახელმწიფოთა შეხლა და შეხეთქება გამოიწვიოს. ბოლგარიის საქმეს ის უფრო ჰხლართავს ამ ბოლოს დროს, რომ ხმა გაისმა, ვითომ პრინცი ბატენბერგი კვლავ აპირებს ამ ქვეყანაში მისვლას, ეხლა ვენაშია და ვენის დიპლომატებთან აქვს ამის შესახებ მოლაპარაკებაო. ეხლა ბოლგარიაში ძალიან შეფიქრებულნი არიან იმ გარემოებით, რომ გერმანიის იმპერატორი ვილჰელმი რუსეთში აპირობს წასვლასაო და ჰშიშობენ, ვაი თუ გერმანიამ ბოლგარია გასწიროს რუსეთთან მორიგებისათვისაო. არა ნაკლებ აწუხებთ ბოლგარიელებს ისიც, რომ პრინცი ბატენბერგისა კვლავ აპირებს ბოლგარიაში გამოჩენასაო. ამ მხრით ფრიად საყურადღებოა მეთაური წერილი ბოლგარიის გაზეთ «Свобода»-სი. ამ წერილში ნათქვამია, რომ არც პრინც ბატენბერგს უნდა თავისის უფლების აღდგენა ბოლგარიაში და არც ბოლგარელნი ამის მონატრულნი. პრინცი ბატენბერგი აღარ არსებობს ბოლგარიისათვის. მართალია იმის სახელს წინად ჰქონდა ცოტაოდენი მნიშვნელობა, მაგრამ იმის მხდალ უკუ-ვადგომის შემდეგ ყველა ბოლგარელი მიხვდა, რომ ბატენბერგი ცუდი მთავარიაო ბოლგარიისა და ითვალწუნეს კიდეც. ბოლგარიის ერი წინა აღუდგა რუსეთს, აღადგინა ბატენბერგის უფლება და იმან-კი, ბოლგარიაში დარჩენის მაგიერ, სამეფო ტახტზედ უარი სთქვა, სიმხდალისა და სულ-მდაბლობის გამო. მაშასადამე, აშკარაა, იგი არ თანა უგრძნობდა იმ სურვილს ბოლგარიელებისას, რომ ბოლგარია დამოუკიდებელ ქვეყნად ვაქციოთო. ბოლგარიაში აღარაფის არაფრად ეკნაჭება პრინცი ბატენბერგისა. ამას შემდეგ სოფია აქებს და ადიდებს დიდად პრინცს კობურგისას და ამბობს, რომ პრინცმა ფერდინანდმა დაიხსნა და დაიფარა ბოლგარია გაჭირების დროს და იმის გულისთვის ჩვენი ერი თავსაც არ დაჰზოგავსო.

— ეხლა უკვე გადაწყვეტილია და აღარაფინ უარ-ჰყოფს იმ ამბავს, რომ ოსმალეთს ბოლგარიის ეპისკოპოსებისათვის ბარათები მოუცია და დაურთავს ნება მაკედონიაში ყოფნისა. ეს ერთი სურვილი განუზორციელდათ ბოლგარიელებს და ეხლა საქმე იმაზეა მომდგარი, რომ ბოლგარია დამოუკიდებელ სამეფოდ გამოაცხადონ. ამის შესახებ ბევრი ხმა ისმის, ხოლო ის-კი აშკარაა, რომ ამ ბოლგარელთა სურვილს ვენაც თანაუგრძნობს და დიდის სიამოვნებით მოუმართავს ხელს ამ საქმეში, ცხადად თუ არა, მალულად მაინც. ეხლა, თუ „Temps“-ში დაბეჭდილს დეპეშას დაეუჯერეთ, სტამბულოვს უბრძანებია ბოლგარიის საერო ბანკისათვის, რომ გადაუხადე ოსმალეთს კუთვნილი ხარჯი. ამ განკარგულებამ სტამბულოვისამ დიდი მოქმედება იქონია ბოლგარიაში და ზოგიერთნი იმ აზრისანი არიან, რომ ახლა-კი აშკარაა, ბოლგარიის მთავრობა და ოსმალელნი მორიგებულიც ცხადად ჰგრძნობდა თავისაგან ნაკარჯიმ გონების წინამსელელობას, თავის ნიჭს, თავის სახელოვანს მომავალს, მაგრამ ვერც ამ გარემოებამ დაატყო მისს თავაზიანს გულს ის მედიდურობის დალი, რომელიც ყველა განუვითარებელს გონებით ბრმას, ყველა უნიჭო მჩხავანას, ყველა ჭკუა-მოკლე და დღე-მოკლე ქალალდჩხაპიას ზედ შუბლზედ და ენის-წვერზე აზის ბებიას მეჭეჭეიეთ. აი ეს იყო კიდეც უმთავრესი მიზეზი, რომ ყველაზედ მეტად ნიჭიანი, ხათრიანი და ქედ-მდაბალი ვანიკო უყვარდათ ტოლ-ამხანაგებს და ყველაზე მეტად იმას აყენებდნენ წინ. დიაღ, ამბავ, ოდეს ქედ-მდაბლობს კაცი ჭკვით ძალგულოვანი, და საზიზღარ არს გოროზი: სიტყვით ბრგე, საქმით მკდრეანი. მაგრამ დროსაგან შობილსა, დროვე მოულებს ბოლოსა: ყანა-პურს ბინას უშოვნის, თოვლ-ქვეშ დაალაპობს ღოლოსა.

დ. მაჩხანელი

(შემდეგი იქნება)

შინვე იცნო იმის გრძნობით სავსე ლექსებში თავის სული და გული და ყველამ ზეპირად დაისწავლა მისი უკვდავი სიტყვები გულის-თქმის გამოსათქმელად და მომავალის თაობისათვის გარდასაცემად. ათასი ლესსინგები და ბელინსკებიც რომ გვყოლოდნენ, ისინიც-კი ვერ დაასურათ-ხატებდნენ ვანიკოს ლექსების ღირსებას ისე მოკლედ და ზედ-გამოჭრით, როგორც ჩვენის სახელოვანის პოეტის აი ამ პაწია სიტყვას შეუძლიან: „სიტყვა აზრს თანხმობს, აზრი ლექსთ-წყობას, ყველა-კი ერთად—სულსა და გულსა, და წამკითხველი დამწერს უჯერებს, ვით წინა-მორბედს და მოციქულსაა“. დიახ, „მსგავსი ყველაი მსგავსსა ჰშობს, ეხე ბრძენთაგან თქმულია“.

ვინ იცის, საქართველოს რომელ კუთხეში მღერიან და ღიღინებენ ეხლა ვანიკოს გრძნობით სავსე ლექსებს, მაგრამ ის-კი რა იციან, თუ პირველად ვისმა ენა-პირმა გამოთქვა გულიდამ ის გულის სიტყვები, ან ეს ვინ იცის, რა დაუფასებელის ჭკვა-ხასიათების პატრონი იყო მათი გამომთქმელი ვანიკო, ის ვანიკო, რომელ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლან ერთმანეთში და ოსმალეთი დათანხმებულა ბოლგარიის დამოუკიდებელ სამთავროდ გამოცხადებასაო. თითო-ოროლა იმასაც-კი ამბობს, რომ ბოლგარია ოსმალეთს ათს მილიონს მისცემს და ამითი დაასაჩუქრებს დათანხმებისათვის, ხოლო მაკედონიის ბოლგარებს ცირკულიარით მიჰმართავს და ურჩევს, რომ ოსმალეთის ერთგულს ქეშევრდომობას ნურაფრით ულალატებთო.

წვრილი ამბები

როშში ამ ბოლოს დროს უტნაური ქურდობა მომხდარა. კიდატს გამოჩენილ კაცების მარმარილოს ქანდაკებები მოუპარავს იმ ქუჩიდგან, რომელზედ განუწყვეტელი მოძრაობაა თურმე სალსისა.

— ჩიკაგოში (ამერიკაში) ორ ქალს დუელი ჰქონდათ ამას წინად. ორთავეს რეკოლვერები ეჭირათ თურმე ხუთ-ხუთის ტყვიით გატენილი. ერთს ცხვირში მოჰხვედრია ტყვია, მეორეს ნიკაპში. ეს დუელი სიყვარულს გამოუწვევია.

— ინგლისელმა ყაკმა გასთავა თავისი 42 დღის მარხულობა. ყაკი ისე მაგრად და ეოხაღად არის, რომ უთქვამს, რამდენსამე დღეს კიდევ ვიმარხულებ, თუ 10,000 მანეთს საჩუქარს მოიტანთო. როცა ამაზე უარი უთხრეს, ყაკმა იმითი-ღა გამოიჩინა თავი თურმე, რომ ერთს ჩასუქებულ კაცს წაეღო ხელი და აიტაცა. მთავრობამ იმითი დააჯილდოვა ყაკი, რომ ოქროს მენდალი მისცა და გამოუტანა, შენ პირველი მომარხულო ხარ მთელს დედამიწაზეო.

— კათოლიკეების მისიონერები, უბანგში გაგზავნილი, ეი რასა სწერს ლომნგუს კაცის მკვამელ სალხზე: იქ ყმებს მხოლოდ ის დანაშულება აქვთ, რომ, როცა უნდათ, დაკლან და შეჭამონო. ერთი დღე არ გავა, რომ სოფელში კაცი არ დაიკლას შესაჭმელად. ან ერთი ბატონი გაიმარჯვებს მეორეზე, ან სხვა რამე დღესასწაული იქნება, ან კიდევ ბატონის სიკვდილი წამოესწრებათ და ეოველს ამ გვარს შემთხვევაუთუოდ ემა უნდა დაკლან და შესჭამონო. საქონლის ხორცსაცა სჭამენ, მაგრამ კაცის ხორცი ყველა საჭმელზედ უკეთესად მიაჩნიათო.

— გაზეთ „Figaro“-ში ალექსანდრე დიუმას გამოუთქვამს თავისი აზრი მიცდებულ ბავშვების შესახებ. ბავშვის დედ-მამას მაშინ უნდა დაუწყოს პოლიციამ ძებნა, როდესაც უმაწვილი კანონიერის ცოლ-ქმრობის ნაყოფია და დედ-მამას შეძლება აქვს, გაზრდონ და კარგად აღზარდონო. ეოველ სხვა შემთხვევაში-კი თვით მთავრობამ უნდა იკისროს ბავშვების მოვლა და აღზრდაო. დიუმას წერილი ისე მშვენიერად არის დაწერილი, რომ მთელის საზოგადოების ყურადღება მიუქცევია. ამ საკითხზე თვით დეპუტატთა პალატას ეუნება ამ მოკლე სანში თავისი სჯა. ეს წერილი მხოლოდ წინასიტყვაობა ეოფილა დიდის თხზულებისა, რომელიც დიუმამ მალე უნდა დაბეჭდოს თურმე.

— „Economist Francais“-ში სტატისტიკური ცნობებია დაბეჭდილი სულით აკვდეოოფების სესახებ. როგორც ამ ცნობებიდგანა სჩანს საფრანგეთში თანდათან უფრო და უფრო მატულობს თურმე სულით აკვდეოოფების რიცხვი. ამ 15 წლის განმავლობაში 15 პროცენტით იმატა ამ ნიერმა აკვდეოოფობამ. მიზეზად გაზეთი ლოთობას ასახელებს. ლოთობის გამოსობით ჭკვაშეშლილები ეხლა ერთი ორად მეტია, ვიდრე ამ 15 წლის წინად იეოფო. 1874 წლიდგან 1876 წლამდე წელიწადში 36,717 ადამიანი იშლებოდა ხოლმე ჭკვიდგან, ამათში 314,61 ქალი დანარჩენი-კი კაცი. 1866 წლიდგან 1888 წ.-კი ეოველ წლივ 729,66 ადამიანი, 604,33 კაცი და დანარჩენი ქალიო.

დეპეშა

2 აგვისტო

პეტერბურგი. გუშინ გაუჩნდა ცეცხლი «ტორნტონის» ამხანაგობის მაუდის ქარხანას, რომელიც იმყოფება მდინარე ნევის ჭნაპირზე. ცეცხლი გაუჩნდა საქონლით საესე ექვს სართულიან შენობას. შენობის ექვსივ სართული და სხვები მთლად დაიწვა. ზარალი ერთ მილიონამდეა. ქარხანა დაზღვეულია რამდენსამე საზოგადოებაში.

„Нов. Вр.“ იუწყება, რომ ფინანსთა მინისტრი სამოგზაუროდ წავა არა უგვიანეს 15 აგვისტოსი და პირველად ინახულებს ნიჟეგოროდის იარმუკას.

იგივე გაზეთი იუწყება, რომ წარდგენილია დასამტკიცებლად პროექტი „რუსეთ-იაპონიის საეკრო საზოგადოების“ წესდებისა. ამ საზოგადოების მეთაურებად მოსკოეისა და პეტერბურგის ფულიანი კაცები არიან.

პეტერბურგის ბირჟა, 27 ივლისი.

	ფასი ფასდ.	გამყიდველ.	გამყიდველ.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ხუთ-მანეთიანი ოქრო .	6, 73	6, 76	— „
ტამოყნის კუპონები . .	— „	„	135
მანეთიანი ვერცხლის ფული.	1 10	„	— „
5% პირველის შინაგანის სესხის მომგები ბილეთი	230¾	— „	— „
—მეორისა	— „	— „	220½
—მესამისა	— „	— „	215½
გირავნობის ფურცელნი ტ ილისის ბანკისა .	— „	— „	100¼
ქუთაისის ბანკისა . .	100	— „	— „
ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებისა. . . .	— „	88 „	— „

მიმოსელა ცეცხლის გემებისა შავს ზღვაზე

ბათუმიდამ გადის: ხუთშაბათობით ნაშუადღეეის 4 სათზედ მოკლე გზით და ნოვოროსიისკსა და კერჩში შეიკლის.

შაბათობით სადამოს 8 სათზე შორის გზით (ყველა ნავთ-სადგურებში შეიკლის).

კეირაობით საღამოთი, საზღვარ-გარეთ, სტამბოლამდე მიდის.

ბათუმში მოდის ოდესიდამ: სამშაბათობით შუა-დამისს შორის გზით.

პარასკეეობით დილით ოდესიდამ მოკლეს გზით (კერჩსა და ნოვოროსიისკში შესვლით).

შაბათობით დილით სტამბოლიდამ.

ფოთიდამ ბათუმში მოდის: სამშაბათობით—იმის შემდეგ, როცა სოხუმიდამ მოდის გემი შორის გზით. ხუთშაბათობით—დილის 9 სათზე და მიასწრობს მოკლეს გზით მოსიარულე კავკასიისა და ყირიმის გემსა.

შაბათობით დილის 9 სათზე და მიასწრობს შორის გზით მოსიარულე კავკასია-ყირიმისა და რუმელია-ანატოლიისკენ წამსვლელს გემებს.

ბათუმიდამ ფოთს მიდის პარასკეეობითა და კეირაობით. რაკი გემი მოვა ფოთიდამ, ბათუმის სასგენტო გადასწეეტს ხოლმე, როდის წავა უკან.

ამას გარდა ეოველ-კვირა ფოთში მოდიან ოდესიდა და ყირიმ-კავკასიის ნავთ-სადგურიდან გადაწყეტილს კვადზე გემები.

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ

ᲒᲐᲛᲝᲬᲘᲚᲘᲐ ᲓᲐ ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ

მხოლოდ „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიაში ახალი წიგნი:

ᲒᲝᲠᲙᲘᲚᲘ

დრამა ოთხს მოქმედებად

თხზულება

ა. ი. სუმბათაშვილისა

თარგმანი ა. ᲐᲛ. ახნაზაროვისა

დრამას წინ უძღვის მთარგმნელის წინასიტყვაობა, რომელშიაც მოთავსებულია ბიბლიოგრაფია თ. სუმბათაშვილის შიესებს შესახებ, და მოთხრობილია ავტორის მცირე ბიოგრაფია.

ფასი 40 კაპ.

გამოვიდა და ისყიდება მხოლოდ „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიაში ახალი წიგნი:

ისტორია მართლ-მადიდებელ ეკკლესიისა,

შედგენილი

ᲛᲝᲣᲡᲔ ᲯᲐᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡ-ᲛᲘᲔᲠ.

ფასი წიგნისა 40 კაპ.

„წერა-კითხვის“ წიგნის მაღაზიამ შეიძინა

ᲟᲣᲠᲜᲐᲚ „ᲜᲝᲒᲐᲗᲘ“-Ს

ეკელა ნომერი, გარდა სანიმუშოსი, რომელიც სრულებით ალარ მოიპოვება გასასყიდად. ეკელა ნომერი ერთად, რიცხვით ᲐᲗᲘ წიგნი, ზედ დამატებით ცალკე წიგნად დაბეჭდილ წიგნისა «დომკატი»,—სულ ᲗᲘᲠᲗᲛᲔᲢᲘ წიგნი ღირს

2 მან.

ვინც ტფილისს გარეშე დაიბარებს, გასაგზავნი ხარჯი მეიდეკელმა უნდა იკისროს.

„წერა-კითხვის საზოგადოების“ ᲬᲘᲒᲜᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲛᲘ

მიიღო გასასყიდად ახალი წიგნები.

	მან.	კაპ.
მარაბდა პოემა ა. ფურცელაძისა	„	20
თხზულება რ. ერისთავისა II ნაწილი	„	40
ქიტესა, მოთხრობა ან. ფურცელაძისა	„	15
ბატონყმობა საქართველოში რუსეთთან შეერთებამდის, ისტორიული გამოკვლევა ა. ხახანაშვილისა	„	50
დაბადება და აღზრდა ერეკლე ბატონიშვილისა ლეგენდა, ლექსად, ბაჩანასი	„	15
კიკოლას ნაამბობი, ისტორიული პოემა აკაკისა .	„	20
განკიცხული, მოთხრობა ა. მოჩხუბარიძისა . . .	„	60
ძეგლის დება მეფე გიორგი ბრწყინვალესი, იურიდიული მონოგრაფია ნ. ურბნელისა	„	25

ᲓᲔᲓᲐ ᲔᲜᲐ ᲓᲐ ᲑᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲠᲘ

გამოცემული „წერა-კითხვის საზოგადოების“ მიერ.

დედა-ენა, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, გამოცემა მეშვიდე. ფასი ექვსი შაური.

ვინც ერთბაშად ნადდს ფულზე იყიდის ოც-და-ათს ან მეტს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ᲮᲣᲗ ᲨᲐᲣᲠᲐᲓ.

ყდისათვის ყოველს წიგნზედ დაემატება ორი შაური. ხოლო ვინც ოც-და-ათს ან მეტს, ყდიანს „დედა ენას“ წაიღებს, თითო წიგნის ყდაში გამოერთმევა მხოლოდ რვა კაპეიკი.

„ბუნების კარი“, ანუ საკითხავი წიგნი, უმცროსს კლასებში საბმარებელი, მეექვსე გამოცემა. ფასი თხუთმეტი შაური.

ვინც ნაღდს ფულზედ იყიდის ათს ცალს, წიგნი დაეთმობა თოთხმეტ შაურად, ვინც ოცსა—ცამეტ შაურად და ვინც ოც-და-ათს—სამ აბაზად. ყდისა უნდა დაემატოს თითო წიგნზედ სამი შაური.

ვინც ტფილისს გარეშე წიგნს დაიბარებს, გასაგზავნი ხარჯი თითონ მყიდველმა უნდა იკისროს.

მყიდველებმა ამ აღრესით უნდა დაიბარონ:

Тифлисъ. Въ книжный магазинъ Общества грамотности. Дворцовая ул., домъ Зем. Банка, № 102.

„წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიაში ისყიდება:

ᲓᲔᲓᲐ ᲔᲜᲐ ᲓᲐ ᲑᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲠᲘ

გამოცემული „წერა-კითხვის საზოგადოების“ მიერ.

დედა-ენა, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, გამოცემა მეშვიდე. ფასი ექვსი შაური.

ვინც ერთბაშად ნადდს ფულზე იყიდის ოც-და-ათს ან მეტს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ᲮᲣᲗ ᲨᲐᲣᲠᲐᲓ.

ყდისათვის ყოველს წიგნზედ დაემატება ორი შაური. ხოლო ვინც ოც-და-ათს ან მეტს, ყდიანს „დედა ენას“ წაიღებს, თითო წიგნის ყდაში გამოერთმევა მხოლოდ რვა კაპეიკი.

„ბუნების კარი“, ანუ საკითხავი წიგნი, უმცროსს კლასებში საბმარებელი, მეექვსე გამოცემა. ფასი თხუთმეტი შაური.

ვინც ნაღდს ფულზედ იყიდის ათს ცალს, წიგნი დაეთმობა თოთხმეტ შაურად, ვინც ოცსა—ცამეტ შაურად და ვინც ოც-და-ათს—სამ აბაზად. ყდისა უნდა დაემატოს თითო წიგნზედ სამი შაური.

ვინც ტფილისს გარეშე წიგნს დაიბარებს, გასაგზავნი ხარჯი თითონ მყიდველმა უნდა იკისროს.

მყიდველებმა ამ აღრესით უნდა დაიბარონ:

Тифлисъ. Въ книжный магазинъ Общества грамотности. Дворцовая ул., домъ Зем. Банка, № 102.

გამოვიდა და ისყიდება „წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის-მაღაზიაში

„ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲜᲐᲠᲙᲕᲔᲕᲘ“

ანუ

ᲥᲠᲘᲡᲢᲝᲛᲐᲗᲘᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ

შედგენ. ალ. ᲯᲣᲯᲣᲜᲘᲐᲡ ᲛᲘᲔᲠ

ფასი I მან. 50 კაპ.

ქალაქს გარეთ ისყიდება: გორში—ირაკლი რამიშვილთან, ხაშურში—თავ. ნაჩაბაძესთან, ქუთაისში—წიგნის მაღაზიებში ჭილაძეებისა და წერეთლებისაში და ბათუმში—მაკე ნიკოლაძესთან.

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

принимаются объявленія

ВЪ „КАЛЕНДАРѢ ГРУЗІИ“

на 1891 г.

На всѣхъ Туземныхъ и Европейскихъ языкахъ.

IV ГОДЪ ИЗДАНІЯ.

По слѣдующимъ цѣнамъ:

Цѣлая страница въ началѣ книги	15 р.
½ страницы „ „ „	8 „
Цѣлая страница въ текстѣ книги	10 „
½ страницы „ „	6 „
Цѣлая страница въ концѣ книги	5 „
½ страницы „ „ „	3 „
¼ страницы „ „ „	2 „

Всѣ обоненты, помѣстившіе объявленія на сумму не менѣе 5 р. получаютъ по одному экземпляру календаря *безплатно*.

Обращаться въ типо-литографію К. Месхіева и С. Полетаева въ Тифлисѣ.

უმაღლესად დამტკიცებული კავკასიის საეფთიაქო საქონლის ვაჭრობის ამხანაგობაში

მიღებულია დასნეულებულ ვაზების საქმიმოდ:

ᲕᲔᲠᲛᲝᲠᲔᲚᲘᲡ ᲐᲞᲐᲠᲐᲢᲔᲑᲘ

და ზოგიერთი სათადარიგო მოწყობილობა (ეინიცობაა, აპარატს გაუტყდა რამე), ᲡᲐᲑᲛᲠᲕᲔᲚᲔᲑᲘ ᲒᲝᲒᲘᲠᲓᲘᲡ ფხვნილისათვის, საუკეთესო ინგლისური შაბიამანი, გოგირდის ფხვნილი (сѣрный цвѣтъ) და სხვ.

ვინც ვერმორელის აპარატებს გამოიწერს, იმას დაეთმობა მეურნე ვ. დ. ინანოვის წიგნი რუსულ ენაზე.

„მოკლე პრაქტიკული დარიგება ვენახების საქმიმოდ“.

სხვა-და-სხვა მოწყობილობა და მასალა

ლეონისა და ეენახის წვენის გასაწმენდად და გამოსაკელეად.

ეისაც ყიდეა სურს, ბე უნდა გამოგზავნოს.

(50—30)

Дозв. ценз. Тифлисъ, 2-го Августа 1890 г. Типо-Литографія К. І. Месхіева и С. А. Полетаева уголъ Баронской и Лорисъ-Мелик. д. бр. Месхіевыхъ რედაქტორ-გამომცემელი ᲘᲚᲘᲐ ᲭᲐᲕᲩᲐᲕᲐᲫᲔ